

IN MEMORIAM
Prof. Dr J. W. MOLL.

Op 24 Sept. 1933 overleed te Groningen het oudste erelid der Nederlandsche Botanische Vereeniging, JAN WILLEM MOLL, in de ouderdom van 82 jaren. Ruim 56 jaren behoorde hij tot onze ledenkring; gedurende al die jaren heeft hij levendig belang gesteld in de lotgevallen der vereeniging, en gedurende vele jaren nam hij aan het vereenigingsleven actief deel.

In het Bestuur heeft hij slechts korte tijd zitting gehad, nl. van 1904 tot 1906, als bestuurslid der Afd. B.; hij was echter van 1910 tot 1918 secretaris der toen nog ongesplitste Commissie van Redactie voor Recueil en Archief.

Toch was zijn benoeming tot erelid in 1921 niet uitsluitend het gevolg van de dankbaarheid voor het in die functies verrichte werk, en nog minder was het uitsluitend een blijk van hoogachting voor een onzer vooraanstaande botanici; dat de vereeniging hem de zo zeldzaam verleende onderscheiding zonder hoofdelike stemming toekende, was de uiting van de buitengewone dankbaarheid voor de grote verdiensten aan de Vereeniging in een kritieke fase van haar bestaan bewezen.

Aangezien het verloop van de geschiedenis van dit tijdperk aan onze jongere leden allicht minder bekend zal zijn, moge hier een korte schets daarvan volgen; niet alleen omdat het een tijdsgewricht betreft dat voor de vereeniging zo buitengewoon belangrijk is geworden in zijn gevolgen, maar ook omdat dat verloop voor de gehele figuur van MOLL zo bij uitstek karakteriserend was.

In het jaar 1904 had de vereeniging een volledige reorganisatie ondergaan. Van een floristische vriendenkring met een intens, maar eenzijdig georiënteerd leven, werd ze tot

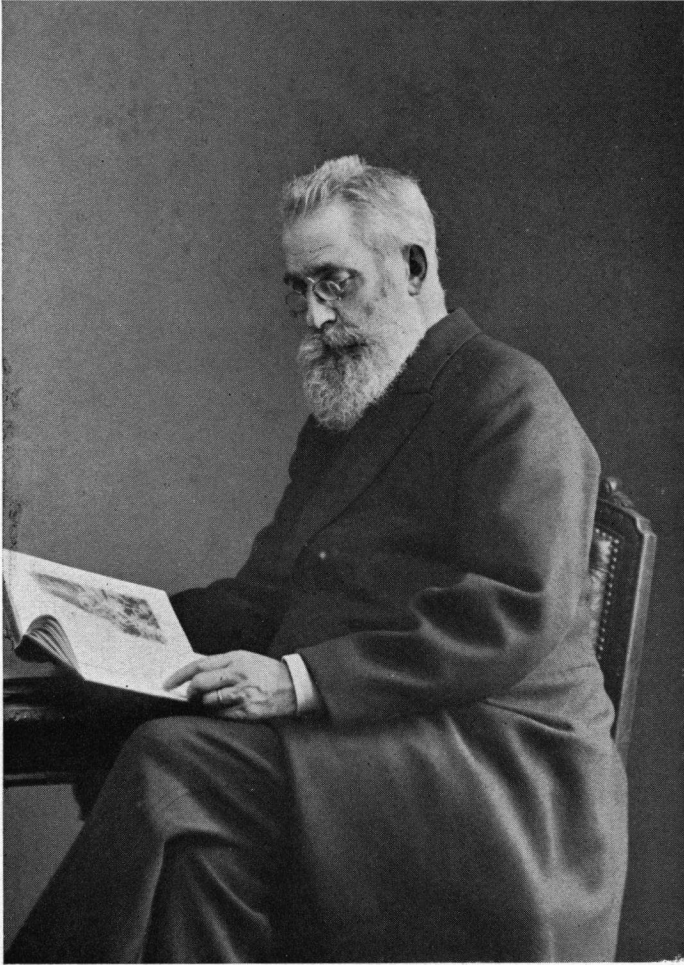

Foto Fr. J. von Kolkow, 1910.

Prof. Dr J. W. MOLL †

een algemeen botaniese vereniging, met een veel groter ledental, maar voorlopig nog met een onvoldoend geordende innerlike structuur.

Het natuurlijke gevolg was, dat er wrijvingen ontstonden, die bij het emotionele karakter, dat nu eenmaal aan veel botanici eigen is, uitliepen op ernstige moeilijkheden. Er vormden zich vijandelike kampen, die elkaar bestreden met scherpe cirkulaires aan de leden: kortom het werd een onverkwikkelike strijd, waarin de vereniging grote schade ondervond, en waarin zelfs herhaaldelik over scheuring werd gedacht. In het bestuur zelf heerste de verdeeldheid eveneens, en de stemming daar werd biezonder moeilijk toen in 1907 het bestuur een belangrijk voorstel van Dr J. P. LOTSY met drie tegen drie stemmen verwierp; het betrof het plan om het Internationaal Botanies Kongres van 1910 dat in Brussel gehouden moest worden, maar waar de Belgiese vakgenoten omstreeks die tijd geen licht in zagen, van hen over te nemen en het in Nederland te doen plaats vinden.

Er werd besloten de strijdvragen over het algemeen beleid voor te leggen aan een ledenvergadering, die inderdaad op 13 Okt. 1907 te Amsterdam plaats vond. De moeilike taak, deze vergadering te leiden, viel als vanzelfsprekend aan MOLL ten deel, als de enige figuur van groot gezag, die niet in de moeilijkheden was betrokken. En met zijn strikte onpartijdigheid, zijn beheerste kracht en zijn voorname geest heeft hij inderdaad de gewenste leiding op bewonderenswaardige wijze gegeven.

Toch zou voor MOLL het moeilijkste werk pas beginnen na afloop van de lange en emotionele vergadering. Want al was bij die gelegenheid de strijd tot een duidelike beslissing gekomen, de diepere oorzaak van de moeilijkheden was nog geenszins ondervangen. Met het oog daarop had MOLL aan 't eind der vergadering aan de leden voorgesteld de gebrekkige Statuten te herzien, en alle verhoudingen

duidelik en naar billikheid te regelen. Dit voorstel werd voetstoots en met algemene stemmen aangenomen, en aan MOLL werd volmacht gegeven daartoe een commissie samen te stellen.

Dat het na die vergadering nog ruim anderhalf jaar heeft geduurd voor de nieuwe Statuten door de ledenvergadering waren goedgekeurd lag niet aan enige oppositie tegen MOLL's inzichten, maar alleen aan de grondige voorbereiding, de minutieuse overweging van alle punten en de raadpleging van allerlei deskundigen, die MOLL voor zijn werk nodig achtte. Toen echter zijn voorstellen nagenoeg ongewijzigd waren aangenomen bleek al spoedig dat de vereniging daarmee op een geheel andere en een veilige basis was gekomen. De Afdelingen A en B, waarvan de besturen tegen over elkaar hadden gestaan, waren opgeheven, en er was verder zorg gedragen dat elke richting haar rechten en verplichtingen nauwkeurig afgebakend vond; en het pleit voor de vooruitziende brede blik van MOLL en voor zijn gevoel voor zuivere verhoudingen, dat na die tijd de ontwikkeling van de vereniging in alle richtingen harmonies en voorspoedig is geweest, zodat onze vereniging de vergelijking met haar zusterverenigingen in andere landen met glans kan doorstaan.

Natuurlijk zijn er in de 25 jaren die sinds dien zijn verlopen, af en toe kleine wijzigingen en aanvullingen nodig geweest, als gevolg van de groei en de verdere ontplooiing van de werkzaamheden, maar aan de beginselen, door MOLL gesteld, heeft men daarbij niet behoeven te raken.

Er is slechts één punt, dat MOLL zeer aan 't hart lag, waarvan hij de verwezenliking niet heeft kunnen bewerken: de stichting van een verenigingsgebouw. Dit gebouw moest naar zijn denkbeelden niet alleen de verzamelingen van de vereniging huisvesten maar moest ook de plaats zijn waar de leden zouden vergaderen. Wat het Trippenhuys is voor de Koninklijke Akademie van Wetenschappen,

moest dit gebouw voor de Botanische Vereeniging worden.

Inderdaad is er in 1909 en 1910 een begin gemaakt; de ledenvergadering van 30 Jan. 1910 nam na breedvoerige discussie in beginsel het besluit tot de stichting er van, en benoemde een kommissie voor de voorbereiding. Ook was vooraf reeds een begin gemaakt met het bijeenbrengen van gelden, een begin, dat zelfs veelbelovend scheen.

Toch is van het hele plan niets gekomen, omdat reeds op de eerste bijeenkomst van de bedoelde kommissie de heer WIJSMAN kwam met het denkbeeld de verzamelingen onder te brengen in het nieuw op te richten Koloniaal Instituut, welk denkbeeld door de kommissie werd aanvaard ¹⁾.

MOLL betreurde de mislukking van dit lievelingsdenkbeeld zeer, en verzekerde mij meer dan eens, dat het hem speet, dat hij na de herziening der Statuten geen zitting had genomen in het Bestuur, toen zich de gelegenheid daartoe voordeed. Hij had toen echter te veel opgezien tegen de bezwaren van de afstand van Groningen naar Holland, maar maakte zich hiervan later meermalen een verwijt.

De Nederlandsche Botanische Vereeniging heeft in haar ruim 88-jarig bestaan vele leden gehad die de vereeniging een warme liefde toedroegen, die hun tijd, hun moeite en hun geld met vreugde aan haar gaven, die in haar de bevrediging vonden van hun aspiraties; het is zeker overbodig hier namen te noemen. Onder die velen neemt MOLL echter een bijzondere plaats is, en in de geschiedenis van de vereeniging zal de heilzame invloed van zijn werk nog lange tijd van kracht blijven.

J. C. SCHOUTE.

¹⁾ Als gevolg daarvan zijn de verzamelingen jaren lang (van 1912 tot 1925) te Haarlem bewaard in het Koloniaal Museum, de voorloper van het Koloniaal Instituut, en is nu nog sinds 1925 de Bibliotheek ondergebracht in het Koloniaal Instituut, terwijl het Herbarium volgens besluit van de ledenvergadering van 18 Jan. 1925 weer naar Leiden is teruggekeerd.